<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ગોવિંદભાઈ છોટાભાઈ પટેલ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

પટેલ રામનભાઈ માથુરભાઈ

(સિવિલ અપીલ નંબર ૭૫૨૮/૨૦૧૯)

સપ્ટેમ્બર ૨૩,૨૦૧૯

[એલ. નાગેશ્વર રાવ અને હેમંત ગુપ્તા, ન્યાયમૂર્તિશ્રી]

હિંદુ કાયદો–પિતા દ્વારા પુત્રની તરફેણમાં વસિયતથી આપવામાં આવેલી સ્વ–હસ્તગત મિલકત–પુત્રના હાથમાં આવી સંપત્તિની પ્રકૃતિ–અપીલકર્તાઓ–વાદીઓ મૈયત દાતા ના પુત્રો છે–તેમના જીવનકાળ દરમિયાન, દાતાએ પ્રતિવાદીની –ભેટ લેનારની તરફેણમાં કથિત રીતે ગિફ્ટ ડીડનો અમલ કર્યો

હતો–ટ્રાયલ કોર્ટે એવું તારણ નોંધ્યું હતું કે મિલકત વડીલોપાર્જીત હતી–પ્રથમ અપીલ કોર્ટ દ્વારા તેને માન્ય ઠરાવવામા આવી હતી–ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે મિલકત દાતાઓના હાથમાં વડીલોપાર્જીત ન હતી અને તેથી, તે ગિફ્ટ ડીડનો અમલ કરવા માટે સક્ષમ હતો–અપીલ પર, જણાવ્યું હતું:એ સાચું છે કે, અપીલકર્તાઓના દાદાએ મિલકત ખરીદી હતી અને આવી સ્વ–હસ્તગત મિલકત તેમના દ્વારા વસિયત દ્વારા દાતાઓને વારસામાં આપવામાં આવી હતી–આમ, અપીલકર્તાના દાદા કોઈપણ વ્યક્તિની તરફેણમાં વસિયત અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ હતા અને વસિયતનો લાભાર્થી તેમનો પુત્ર (દાતા) હોવાથી, વસિયતમાં કોઈ હેતુ ન હોય તો, લાભાર્થી મિલકતને સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે હસ્તગત કરશે–અપીલકર્તાઓએ ઉલટતપાસમા જણાવ્યું હતું કે ૧૯૬૪માં દાતા અને તેના બે ભાઈઓ વચ્ચે પારિવારિક વિભાજન થયું હતું–એક નિવેદન દાતા અને તેના બે ભાઈઓ વચ્ચે ભાગલા પડ્યા હોવાની ઉલટતપાસમા મિલકતને દાતાઓના હાથમાં વડીલોપાર્જીત મિલકત નહીં બનાવી શકાય–મિલકત વડીલોપાર્જીત હતી તે સાબિતીનો બોજ માત્ર વાદીઓ (અપીલકર્તાઓ) પર હતો–તે તેમના માટે સાબિત કરવાનું હતું કે તેમના દાદાની વસિયત પરિવારના લાભ માટે મિલકત પહોંચાડવાનો ઈરાદો ધરાવે છે જેથી તેને વડીલોપાર્જીત મિલકત તરીકે ગણવામાં આવે–આવી કોઈ દાવો અથવા સાબિતીની ગેરહાજરીમાં, દાતાઓના હાથમાંની મિલકતને સ્વ–હસ્તગત તરીકે ગણવી પડશે–એકવાર દાતાઓના હાથમાં મિલકત સ્વ

હસ્તગત ઠરાવવામા આવે. સ્વ–હસ્તગત હોય તો, તે તેની સાથે તે રીતે વ્યવહાર કરવા માટે સક્ષમ છે જે રીતે તે યોગ્ય માને છે, જેમાં કુટુંબ માટે કોઈ અજાણી વ્યક્તિની તરફેણમાં ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનો સમાવેશ થાય છે–વધુમાં, અપીલકર્તાઓએ ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનો સ્વીકાર કર્યો હતો પરંતુ આરોપ લગાવ્યો હતો કે તે બનાવટી/બનાવટી છે–બનાવટ/બનાવટ અને ભેટ દસ્તાવેજના અમલના ચોક્કસ અસ્વીકારના કોઈ પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, દાતા ભેટ દસ્તાવેજના પ્રમાણિત સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવા માટે કોઈ જવાબદારી હેઠળ ન હતો–રેકોર્ડ પરના પુરાવા મુજબ, દાતા ઘણા વર્ષોથી તેની સંભાળ રાખી રહ્યો હતો–અપીલકર્તાઓ યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં રહેતા પરંતુ તેમના માતાપિતાની સંભાળ રાખવામાં નિષ્ફળ રહ્યા–તેથી, અપીલકર્તાઓના પિતાએ તેમની સાથે ઊભા રહેલા વ્યક્તિની તરફેણમાં ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂક્યો–હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં કોઈ ભૂલ નથી–સંપત્તિ હસ્તાંતરણ અધિનિયમ, ૧૮૮૨–કલમ ૧૨૩–ભારતીય ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૨૫–કલમ ૬૩–પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨–કલમ ૬૮–સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮–કલમ ૧૦૦ અને આદેશ VI, નિયમ ૪.

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨–કલમ ૬૮–અપીલકર્તાઓ–વાદીઓ મૈયત દાતા ના પુત્રો છે–તેમના જીવનકાળ દરમિયાન, દાતાએ પ્રતિવાદીની– ભેટ લેનારની

તરફેણમાં કથિત રીતે ગિફ્ટ ડીડનો અમલ કર્યો હતો–ટ્રાયલ કોર્ટે એવું તારણ નોંધ્યું હતું કે મિલકત વડીલોપાર્જીત હતી–પ્રથમ અપીલીય અદાલત દ્વારા તેને માન્ય રાખવામા આવી હતી–ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે મિલકત દાતાઓના હાથમાં વડીલોપાર્જીત ન હતી અને તેથી, તે ગિફ્ટ ડીડ અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ હતો–પ્રસ્થાપિત કલમ ૬૮ વસિયતનામાના અમલને સાબિત કરવાના હેતુથી પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવી ફરજિયાત બનાવે છે, પરંતુ ૧૯૦૮ના કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર નોંધાયેલા કોઈપણ દસ્તાવેજના અમલના પુરાવાના સંદર્ભમાં આવી મર્યાદા લાગુ પડતી નથી, સિવાય કે અમલને ખાસ નકારી કાઢવામાં આવે–વર્તમાન કેસમાં, વાદીનું સંપૂર્ણ વાંચન એ દર્શાવતું નથી કે ભેટ કરારના અમલનો કોઈ ચોક્કસ ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો–આમ, ભેટ કરારના અમલના ચોક્કસ અસ્વીકારની ગેરહાજરીને ધ્યાનમાં રાખીને, દાતા ભેટ કરારના પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવાની કોઈ જવાબદારી હેઠળ ન હતો. ભારતીય નોંધણી અધિનિયમ, ૧૯૦૮.

અપીલને નકારી કાઢીને કોર્ટે માન્યું કે,

૧.૧ વાદી સાક્ષી–૧ એ આંક– ૩૪ દ્વારા જણાવ્યું છે કે, આ મિલકત તેના દાદા દ્વારા ખરીદવામાં આવી હતી અને તેના દાદાના મૃત્યુ પછી, મિલકત

૧૯૫૨–૧૯૫૩ થી વારસા અનુસાર દાતા દ્વારા માલિકીની હતી.અપીલકર્તાઓએ ઉલટતપાસ જણાવ્યું હતું કે વર્ષ ૧૯૬૪માં દાતા અને તેના બે ભાઈઓ વચ્ચે પારિવારિક ભાગલા પડ્યા હતા.આમ, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ૧૯૬૪માં મિલકતની વહેંચણી થઈ ત્યારથી, દાતાએ મિલકત સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે નહીં પરંતુ *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે હસ્તગત કરી છે.દાતા અને તેના બે ભાઈઓ વચ્ચે ભાગલા પડ્યાં હોવાનું ઉલટતપાસમા નિવેદન એ મિલકતને દાતાઓના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* બનાવશે નહીં. દાતા ના પિતા દ્વારા કરવામા આવેલી વસિયત અપીલકર્તાઓ દ્વારા એ બતાવવા માટે રજૂ કરવામાં આવી નથી કે જ્યારે દાતા ની તરફેણમાં વસિયત કરવામા આવી ત્યારે તેના દાદા દ્વારા શું હેતુ હતો.તે હકીકત સ્વીકારવામાં આવે છે કે દાદાએ મિલકત ખરીદી હતી, આમ, અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખેલા ચુકાદા મુજબ પણ આવી સ્વ–હસ્તગત મિલકત દાતાઓને વારસામાં આપવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાઓના દાદાએ મિલકત ખરીદી હતી, તેથી તેઓ કોઈપણ વ્યક્તિની તરફેણમાં વસિયત અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ હતા.વસિયતનામાનો લાભાર્થી તેનો પુત્ર હોવાથી અને વસિયતમાં કોઈ હેતુ ન હોય તો, લાભાર્થી સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયાર કેસની દ્રષ્ટિએ સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે મિલકત હસ્તગત કરશે.મિલકત *વડીલોપાર્જીત* હતી તે સાબિતીનો બોજા માત્ર વાદી પર હતો.તે સાબિત કરવાનું તેમના પર હતું કે વસિયતનો હેતુ પરિવારના લાભ માટે મિલકત પહોંચાડવાનો હતો જેથી તેને

વડીલોપાર્જીત મિલકત તરીકે ગણવામાં આવે.આવા કોઈ દાવા અથવા પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, દાતાઓના હાથમાં રહેલી મિલકતને સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે ગણવી પડશે.એકવાર દાતાના હાથમાં રહેલી મિલકતને સ્વ–હસ્તગત મિલકત ગણવામાં આવે તે પછી, તે પોતાની મિલકત સાથે એવી રીતે વ્યવહાર કરવા માટે સક્ષમ હતો કે જેને તે યોગ્ય માને છે, જેમાં કુટુંબ માટે કોઈ અજાણી વ્યક્તિની તરફેણમાં ભેટ કરારનો અમલ કરવાનો સમાવેશ થાય છે.મિલકત હસ્તાંતરણ અધિનિયમ, ૧૮૮૨ ની કલમ ૧૨૩ ની શરતો અનુસાર ભેટ ખત ફરજિયાતપણે પ્રમાણિત કરવું જરૂરી છે.વસિયતનામાના અમલના સંદર્ભમાં પણ આવી જ જોગવાઈ છે, જેને ભારતીય ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૨૫ની કલમ ૬૩ના સંદર્ભમાં પ્રમાણિત કરવી જરૂરી છે.પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ વસિયતના અમલને સાબિત કરવાના હેતુથી પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવી ફરજિયાત બનાવે છે, પરંતુ ભારતીય નોંધણી અધિનિયમ, ૧૯૦૮ની જોગવાઈઓ અનુસાર નોંધાયેલા કોઈપણ દસ્તાવેજના અમલના પુરાવાના સંદર્ભમાં આવી મર્યાદા લાગુ પડતી નથી, સિવાય કે અમલને ખાસ નકારી કાઢવામાં આવે.[ફકરા ૧૦,૧૧,૨૧ અને ૨૪] [૧૬૦–ઈ–જી; ૧૬૬–એફ–એચ; ૧૬૭–એ, ઈ–એફ]

૧.૨ અપીલકર્તાઓ ૩ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૧ના રોજની વસિયતનો ઉલ્લેખ કરે છે,

જે દાતા દ્વારા તેમની તરફેણમાં કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે.પરંતુ અપીલકર્તાઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલી વસિયતના સંદર્ભમાં કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો નથી.હકીકતમાં, વસિયતનામાના કોઈ પ્રમાણિત સાક્ષીની તપાસ કરવામાં આવી નથી.તેથી, અપીલકર્તાઓ દ્વારા જે વસિયત પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે સાબિત કહી શકાય નહી.[પરિચ્છેદ ૨૮] [૧૭૦–સી]

૧.૩ જોકે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે રેકોર્ડ પરના પુરાવાઓની ચર્ચા કરી છે પરંતુ મિલકત *વડીલોપાર્જીત* છે તે તારણને ધ્યાનમાં રાખીને, કોઈ તારણ નોંધવામાં આવ્યું નથી કે મુદ્દા ઘડ્યા મુજબ ભેટ દસ્તાવેજ બનાવટી છે કે નહીં.પ્રથમ અપીલ અદાલતે ટૂંકા ચુકાદામાં ટ્રાયલ કોર્ટના તારણને સમર્થન આપ્યું હતું.ટ્રાયલ કોર્ટે ભેટ દસ્તાવેજ બનાવટી હોવાનું કોઈ તારણ પરત કર્યું નથી.તેથી, પક્ષકારોની આગેવાની હેઠળના પુરાવાના આધારે મુદ્દો નંબર ૧ નક્કી કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલત તેના અધિકારક્ષેત્રમાં હતી.દાવાનું સંપૂર્ણ વાંચન એ દર્શાવતું નથી કે ભેટ દસ્તાવેજના અમલનો કોઈ ચોક્કસ ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો.[પરિચ્છેદ ૩૦,૩૧] [૧૭૧–ઈ–જી]

૧.૪ સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ના આદેશ VI નિયમ ૪ એ જવાબદારી આપે છે કે તમામ કેસોમાં જેમાં કોઈ ખોટી રજૂઆત, છેતરપિંડી, વિશ્વાસ ભંગ,

ઇરાદાપૂર્વકની ભૂલ અથવા અનુચિત પ્રભાવનો આરોપ છે, તે દલીલોમાં જરૂરી વિગતો જણાવવી જરૂરી છે.અપીલકર્તાઓ ભેટ દસ્તાવેજના બનાવટના આધારે સુનાવણીમાં ગયા હતા.અપીલકર્તાઓએ ભેટ દસ્તાવેજની કબૂલાત કરી છે પરંતુ તે બનાવટી અથવા બનાવટી હોવાનો આક્ષેપ કર્યો છે.જો કે, અપીલકર્તાઓ ભેટ દસ્તાવેજના અમલમાં કોઈ બનાવટી સાબિત કરી શક્યા નથી.[પરિચ્છેદ ૩૬,૩૮] [૧૭૩–D–G]

૧.૫ વર્તમાન કેસની હકીકતો કન્નન નામ્બિયાર કેસમાં કેરળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી હકીકતો જેવી જ છે.અપીલકર્તાઓએ દસ્તાવેજના અમલનો ઇનકાર કર્યો નથી પરંતુ કથિત બનાવટ અને બનાવટનો આરોપ લગાવ્યો છે.કોઈપણ બનાવટ અથવા બનાવટના કોઈ પુરાવાની ગેરહાજરીમાં અને કન્નન નામ્બિયારમાં યોજાયેલી રીતે ભેટ દસ્તાવેજના અમલના ચોક્કસ અસ્વીકારની ગેરહાજરીમાં, ભેટ લેનાર ભેટ દસ્તાવેજના પ્રમાણિત સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવા માટે કોઈ જવાબદારી હેઠળ ન હતો.રેકોર્ડ પરના પુરાવા અનુસાર, ભેટ લેનાર ઘણા વર્ષોથી દાતાઓની સંભાળ રાખી રહ્યો હતો.અપીલકર્તાઓ યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં રહેતા હતા પરંતુ તેમના માતાપિતાની સંભાળ રાખવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.તેથી, અપીલકર્તાઓના પિતાએ તેમની સાથે ઊભા રહેલા વ્યક્તિની તરફેણમાં ભેટ કરાર કર્યો.હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં કોઈ ભૂલ નથી.આમ, ઉચ્ચ અદાલતના ચુકાદામાં એવી કોઈ ભૂલ જોવા મળતી નથી

કે જે વર્તમાન અપીલમાં દખલગીરીની જરૂરી બનતી હોય .[ફકરા ૪૧,૪૨] [૧૭૬–બી–ઈ]

શ્યામ નારાયણ પ્રસાદ વિરુદ્ધ કૃષ્ણ પ્રસાદ અને અન્યો (૨૦૧૮) ૭ SCC ૬૪૬:[૨૦૧૮] ૫ એસસીઆર ૩૬–વિશિષ્ટ.

કાનૂની પ્રતિનિધિઓ દ્વારા રોસમલ ઇસેથીનામ્મલ ફર્નાન્ડીઝ (મૃત) અને અન્યો વિરુદ્ધ જોસા મરિયન ફર્નાન્ડીઝ અને અન્યો (૨૦૦૦) ૭ એસસીસી ૧૮૯:[૨૦૦૦] ૨ પૂરક.એસ. સી. આર. ૩૩૬; કે. લક્ષ્મણન વિ. થેક્કાયિલ પદ્મિની અને અન્યો (૨૦૦૯) ૧ એસ. સી. સી. ૩૫૪:[૨૦૦૮] ૧૬ એસ. સી. આર. ૧૧૧૭–લાગુ પડતી નથી.

સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયાર વિરુદ્ધ સી. એ. મુરુગનાથા મુદલિયાર અને અન્ય AIR ૧૯૫૩ SC ૪૯૫:[૧૯૫૪] એસ. સી. આર. ૨૪૩–પર આધાર રાખ્યો.

દશરથ પ્રસાદ બાજૂરમ વિરુદ્ધ લક્ષ્મોસિંહ સનમાનસિંહ અને અન્ય AIR ૧૯૫૧

નાગ ૩૪૩; કન્નન નામ્બિયાર વિરુદ્ધ નારાયણી અમ્મા અને અન્યો ૧૯૮૪ KLT ૮૫૫–મંજૂર.

થુલાસિધારા અને અન્ય વિ. નારાયણપ્પા અને અન્યો (૨૦૧૯) ૬ એસસીસી ૪૦૯; જગમોહન દાસ વિ. સર મંગલ દાસ (૧૮૮૬) આઈએલઆર. ૧૦ બોમ ૫૨૮; પરસોતમ વિરુદ્ધ જાનકી બાઈ, આઈ. એલ. આર. ૨૯ તમામ ૩૫૪; અમરનાથ વિરુદ્ધ ગુરન, એ. આઈ. આર. ૧૯૧૮ લાહ ૩૯૪; પુલવર્થી વેંકટ સુબ્બા રાવ અને અન્યો વિરુદ્ધ વલ્લુરી જગન્નાથ રાવ (મૃત) તેમના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અને અન્યો એ. આઈ. આર. ૧૯૬૭ એસ. સી. ૫૯૧:[૧૯૬૪] SCR ૩૧૦; બદત એન્ડ કંપની બોમ્બે વિ. ઈસ્ટ ઈન્ડિયા ટ્રેડિંગ કંપની AIR ૧૯૬૪ SC ૫૩૮:[૧૯૬૪] એસસીઆર ૧૯–નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ લો રેફરન્સ

(૨૦૧૯) ૬ એસ. સી. સી. ૪૦૯–સંદર્ભ–પેરા ૭

[૧૯૫૪] એસ. સી. આર. ૨૪૩–આધારીત–પેરા ૭

[૨૦૧૮] ૫ એસ. સી. આર. ૩૬–વિશિષ્ટ–પેરા ૭

(૧૮૮૬) આઈ. એલ. આર. ૧૦ બોમ ૫૨૮–નો ઉલ્લેખ–પેરા ૧૪

આઇ. એલ. આર. ૨૯ તમામ ૩૫૪–ઉલ્લેખિત–પેરા ૧૫

AIR ૧૯૧૮ લાહ ૩૯૪–ઉલ્લેખિત–પેરા ૧૫

[૧૯૬૪] એસ. સી. આર. ૩૧૦–સંદર્ભ–પેરા ૧૮

[૨૦૦૦] ૨ પૂરક.એસ. સી. આર. ૩૩૬–લાગુ પડતું નથી–પેરા ૩૨

[૨૦૦૮] ૧૬ એસ. સી. આર. ૧૧૧૭–લાગુ પડતું નથી–પેરા ૩૨

[૧૯૬૪] એસ. સી. આર. ૧૯–સંદર્ભ–પરિચ્છેદ ૩૭

AIR ૧૯૫૧ નાગ ૩૪૩–મંજૂર–પેરા ૩૯

૧૯૮૪ કે. એલ. ટી. ૮૫૫–મંજૂર–પેરા ૪૦

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શનઃસિવિલ અપીલ નંબર ૭૫૨૮/૨૦૧૯

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત હાઈકોર્ટના બીજા અપીલ નંબર ૦૫.૦૯.૨૦૧૮ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

મુકુલ રોહતગી, વરિષ્ઠ વકીલ, એ. આર. ગુપ્તા, આદિત્ય ગુપ્તા, સુશ્રી દેવાંશી પોપટ અને પ્રતીક કે. ચદ્ધા, વકીલો.અરજદારો માટે.

નકુલ દીવાન, વરિષ્ઠ વકીલ, પ્રદ્યુમ્ન ગોહિલ, શ્રીમતી તરુણા સિંહ ગોહિલ, સુશ્રી રાનુ પુરોહિત અને શિવા પી., એડ. સામાવાળા માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ હેમંત ગુપ્તા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

૧) રજા આપવામાં આવી છે.

૨) બીજી અપીલમાં ૫ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૮ના રોજ ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા પસાર કરાયેલો આદેશ વાદી–અપીલકર્તાઓ વતી હાલની અપીલમાં પડકારનો વિષય છે.

૩) અપીલકર્તાઓ છોટાભાઈ આશાભાઈ પટેલ ના પુત્રો છે, જેઓ ૬ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૧ના રોજ મૃત્યુ પામ્યા હતા.તેમના જીવનકાળ દરમિયાન, તેમણે કથિત રીતે ૧૫ નવેમ્બર, ૧૯૭૭ના રોજ પ્રતિવાદી રમણભાઈ માથુરભાઈ પટેલ ૨ની તરફેણમાં એક ભેટ કરાર કર્યો હતો.

૪) પક્ષકારો નીચેના મુદ્દાઓ પર સુનાવણીમાં ગયા હતા:

((i) શું વાદી સાબિત કરે છે કે વિવાદિત ભેટ દસ્તાવેજ બનાવટી છે?

((૨) શું વાદીઓ સાબિત કરે છે કે દાવાની મિલકતો *વડીલોપાર્જીત* સંપત્તિ છે અને સ્વર્ગસ્થ છોટાભાઈ આશાભાઈને ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો?

(૩) શું વાદી સાબિત કરે છે કે પ્રતિવાદીને ઉપરોક્ત મિલકત પર કોઈ અધિકાર, હક અથવા હિત નથી?

(૪) શું વાદીઓ સાબિત કરે છે કે તેઓ વિનંતી મુજબ રાહત મેળવવા માટે હકદાર છે?

(૫) શું પ્રતિવાદી સાબિત કરે છે કે વાદીને વર્તમાન દાવો દાખલ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી?

((vi) કયો આદેશ અને હુકમનામું?

૫) ઉચ્ચ અદાલતે કાયદાના પાંચ નોંધપાત્ર પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા હતા અને કાયદાના આવા નોંધપાત્ર પ્રશ્નો પર તારણો આપ્યા પછી, ૧૦ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૪ ના રોજ માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને હુકમનામું અને ૯ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ ના રોજ પ્રથમ અપીલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને હુકમનામું રદ કરવામાં આવ્યું હતું.

૬) ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો, અન્ય બાબતોની સાથે, એ છે કે દાખલ કરેલા દાવામાં ભેટ દસ્તાવેજના અમલને ખાસ નકારી કાઢવામાં આવ્યો ન

હતો.તેથી, ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૬૮ ની જોગવાઈના સંદર્ભમાં પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવી જરૂરી નથી.એવું પણ માનવામાં આવે છે કે દાવાની મિલકત *વડીલોપાર્જીત* મિલકત નથી.આ મિલકત દાતાઓના પિતા આશાભાઈ પટેલ દ્વારા ખરીદવામાં આવી હતી અને તે આશાભાઈ પટેલ દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલી વસિયતના આધારે છે, મિલકત વર્ષ ૧૯૫૨–૧૯૫૩ માં દાતા દ્વારા માલિકીની બની હતી.આમ, ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે દાતા ૧૫ નવેમ્બર, ૧૯૭૭ના ભેટ કરારને અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ છે કારણ કે મિલકત દાતાઓના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* ન હતી.બીજી અપીલમાં વિચારણા માટે ઊભા થયેલા આવા પ્રશ્નો પરના સંબંધિત તારણો નીચે મુજબ વાંચે છેઃ

> "૯૨. ફરી એકવાર, પુનરાવર્તનની કિંમત પર, હું કહું છું કે નીચેની અદાલતો દ્વારા પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮નો સંપૂર્ણ ખોટો અર્થ કાઢવામાં આવ્યો છે.કલમ ૬૮માં પુરાવાઓમાંથી બાકાત રાખવાના નિયમને લાગુ કરવાનો પ્રસંગ ત્યારે ઊભો થાય છે જ્યારે કોઈ પક્ષ પ્રમાણપત્રની જરૂર હોય તેવા દસ્તાવેજ પર આધાર રાખવા માંગે છે, તે તેને આપેલ રીતે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે.મેં અગાઉ અવલોકન કર્યું તેમ, પક્ષ પછી તેનો પુરાવા તરીકે ઉપયોગ કરી શકશે નહીં.પરંતુ પુરાવા તરીકે દસ્તાવેજના ઉપયોગ

સામે આ પ્રક્રિયાગત અક્ષમતાને કોઈ પણ રીતે હકારાત્મક તારણ તરીકે ગણી શકાય નહીં કે મૂળ રાહત અથવા રદ કરવામાં દાવો કરવામાં આવ્યો છે તેમ ખતને ટાળવા માટેના હુમલાના આધારો અસ્તિત્વમાં છે.વાદી પ્રતિવાદી દ્વારા સ્થાપિત કેસમાં નબળાઈ અથવા ખામી પર આધાર રાખીને સફળ થઈ શકતો નથી.કાયદો એ છે કે વાદી તેના પોતાના કેસના બળ પર જ દાવામાં સફળ થઈ શકે છે.

XXXXXX

૧૦૫. વાદીનો કેસ ખૂબ જ ચોક્કસ છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, દાવાની મિલકતો તેમના દાદા દ્વારા ખરીદવામાં આવી હતી અને તે મિલકતો તેમના દાદાની ઇચ્છાના આધારે તેમના પિતાને સોંપવામાં આવી હતી.હિંદુ કાયદો, જે આજે પણ છે, સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે જો તે પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત હોય, તો તે તેમના પુત્રોના હાથમાં જાય છે, સહ–માલિકીની મિલકત તરીકે નહીં, પરંતુ તેમની વ્યક્તિગત ક્ષમતામાં તેમને સોંપવામાં આવશે.જ્યાં મિલકત પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત હોય, તે તેની વ્યક્તિગત ક્ષમતામાં તેના પુત્રના હાથમાં આવે છે અને સહ–

પક્ષીય મિલકત તરીકે નહીં, આવા કિસ્સામાં પુત્રનો પુત્ર આવી મિલકતમાં અધિકારનો દાવો કરી શકતો નથી.

XXXXXX

૧૦૮. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હું માનું છું કે વાદીના પિતાને સોંપવામાં આવેલી દાવાની મિલકતોને સહ–પક્ષીય મિલકત ન કહી શકાય.આ મિલકતો વાદીના દાદા દ્વારા ખરીદવામાં આવી હતી, જેમ કે વાદીએ પોતે વિનંતી કરી હતી અને સ્વીકાર કર્યો હતો.દાદાની આવી સ્વ–હસ્તગત મિલકતો વાદીના પિતાને 'વસિયત' એટલે કે વસિયતનામા દ્વારા સોંપવામાં આવી હતી.આવા સંજોગોમાં, એવું કહી શકાય કે મિલકતો વાદીના પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકતો છે.આ ઉત્તરાધિકાર હિંદુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમની કલમ ૮ અનુસાર હશે. જ્યારે મિલકતને વાદીના પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત કહી શકાય, ત્યારે પિતા ચોક્કસપણે તે મિલકતને ભેટ દસ્તાવેજ દ્વારા સ્થાનાંતરિત કરી શક્યા હોત.

૧૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હું માનું છું કે દાવાની મિલકતો વાદીના પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકતો હતી, અને આવા સંજોગોમાં, વાદીના પિતા માટે પ્રતિવાદીની તરફેણમાં ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાની છૂટ હતી."

૭) અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ઉચ્ચ અદાલતે બીજી અપીલમાં તેના અધિકારક્ષેત્રને વટાવી દીધું છે કારણ કે પ્રથમ અપીલ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો પર ખાસ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી.આમ, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે બીજી અપીલમાં દખલગીરી તુલસીધારા અને અન્ય વિરુદ્ધ નારાયણપ્પા અને અન્યો [૪ (૨૦૧૯) ૬ એસસીસી ૪૦૯] માં આ અદાલતના ચુકાદાની વિરુદ્ધ છે.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાઓએ જૂના મહેસૂલ રેકોર્ડ રજૂ કર્યા છે અને દસ્તાવેજોમાંથી (૧૦૭ થી ૧૨૬ પ્રદર્શિત કરે છે), મિલકત *વડીલોપાર્જીત* હોવાનું સાબિત થાય છે અને તે ટ્રાયલ કોર્ટ અને પ્રથમ અપીલેટ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલ તારણ છે. ભેટ લેનાર દ્વારા આવા પુરાવાઓનું ખંડન કરવામાં આવ્યું ન હતું.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો કે વસિયતનામાના આધારે દાતા પર મિલકત હસ્તાંતરિત કરવામાં આવી હતી, તેથી, તે *વડીલોપાર્જીત* મિલકત બનવાનું બંધ

કરે છે, તે સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયાર વિરુદ્ધ સી. એ. મુરુગનાથા મુદલિયાર અને અન્ય [૫ એ. આઈ. આર. ૧૯૫૩ એસ. સી. ૪૯૫] માં આ અદાલતના ચુકાદાની વિરુદ્ધ છે.શ્યામ નારાયણ પ્રસાદ વિરુદ્ધ કૃષ્ણ પ્રસાદ અને અન્યો [૬ (૨૦૧૮) ૭ એસ. સી. સી. ૬૪૬] માં આ અદાલતના ચુકાદા પર પણ નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે કે દાદાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત તેમના પુત્રને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે સોંપવામાં આવે છે.

૮) બીજી બાજુ, ભેટ લેનારના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે તેમના દાદાએ મિલકત ખરીદી છે અને પરિવારના અન્ય સભ્યોને બાકાત રાખીને તેમના પિતાને વસિયત હેઠળ આપી છે તે સ્વીકાર્યા પછી વાદી મિલકતને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે.અપીલકર્તાઓ માટે વિંદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામા આવેલી દલીલ કે ઉચ્ચ અદાલતે પ્રથમ અપીલ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના તારણોને ઉલટાવીને તેના અધિકારક્ષેત્રને વટાવી દીધું છે તે યોગ્ય નથી કારણ કે નોંધાયેલ તર્ક જ ગેરકાયદેસર હોવાનું જણાયું છે.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયારના ચુકાદાની અસર એ છે કે મિતાક્ષરા પિતા દ્વારા પુત્રને વારસામાં આપવામાં આવેલી અથવા ભેટમાં આપવામાં આવેલી મિલકતને ભેટ લેનારના હાથમાં સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે ગણવામાં આવશે.

૯) તપાસ કરવા માટે જરૂરી પ્રથમ અને મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તાઓએ સાબિત કર્યું છે કે ભેટ આપનારના હાથમાંની મિલકત *વડીલોપાર્જીત* મિલકત હતી.

૧૦) ગોવિંદભાઈ છોટાભાઈ પટેલ (પીડબ્લ્યુ–૧) એ એક્ઝિબિટ ૩૪ દ્વારા જણાવ્યું છે કે, આ મિલકત તેમના દાદા આશાભાઈ પટેલ દ્વારા ખરીદવામાં આવી હતી અને તેમના દાદાના મૃત્યુ પછી, મિલકત ૧૯૫૨–૧૯૫૩ થી વારસા અનુસાર દાતા પાસે હતી.અપીલકર્તાઓએ ઉલટતપાસ જણાવ્યું હતું કે વર્ષ ૧૯૬૪માં દાતા અને તેમના બે ભાઈઓ ચિમનભાઈ પટેલ અને મોતીભાઈ પટેલ વચ્ચે પારિવારિક ભાગલા પડ્યા હતા.આમ, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ૧૯૬૪માં મિલકતની વહેંચણી થઈ ત્યારથી, દાતાએ મિલકત સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે નહીં પરંતુ *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે હસ્તગત કરી છે.

૧૧) આપણે જોઈએ છીએ કે ઉલટતપાસ નિવેદન કે દાતા અને તેના બે ભાઈઓ વચ્ચે ભાગલા પડ્યા હતા તે મિલકતને દાતાઓના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* બનાવશે નહીં. ભેટ આપનારના પિતા દ્વારા કરવામાં આવેલી વસિયત અપીલકર્તાઓ દ્વારા એ બતાવવા માટે રજૂ કરવામાં આવી નથી કે જ્યારે ભેટ આપનારની તરફેણમાં વસિયત કરવામાં આવી ત્યારે તેના દાદા દ્વારા શું હેતુ હતો.તે હકીકત સ્વીકારવામાં આવે છે કે દાદાએ મિલકત ખરીદી હતી, આમ,

અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખેલા ચુકાદા મુજબ પણ આવી સ્વ–હસ્તગત મિલકત દાતાઓને વારસામાં આપવામાં આવી હતી.

૧૨) આ અદાલતે સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયારની ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચમાં આ પ્રશ્ન પર વિચારણા કરી હતી કે શું વિલ હેઠળ પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવેલી મિલકતને તેના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* અથવા સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે ગણવામાં આવે છે કે કેમ.આ એક એવો કેસ છે જેમાં વાદીએ તેના પિતા અને ભાઈ સામે દાખલ કરેલા દાવામાં મિલકતની વહેંચણીનો દાવો કર્યો હતો.પિતાનું વલણ હતું કે ઘરની મિલકત તેમના પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત હતી અને તેમણે તેને વર્ષ ૧૯૧૨માં અમલમાં મુકવામાં આવેલી વસિયત હેઠળ મેળવી હતી.એવું માનવામાં આવતું હતું કે મિતાક્ષરા કાયદા દ્વારા સંચાલિત સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના પિતા પાસે તેમની સ્વ–હસ્તગત સ્થાવર મિલકત પર સ્વભાવની સંપૂર્ણ અને અનિયંત્રિત સત્તાઓ છે અને તેમનો પુરુષ સંતાન કોઈપણ રીતે આ અધિકારોમાં દખલ કરી શકશે નહીં.અદાલત આ પ્રશ્નની તપાસ કરતી વખતે કે પુત્ર તેના પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકતમાં કેવા પ્રકારનું હિત લેશે, જે તેને ભેટ અથવા વસિયતનામા દ્વારા મળે છે, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે મિતાક્ષરા પિતાને તેની સ્વ–હસ્તગત મિલકત પર સ્વભાવનો સંપૂર્ણ અધિકાર છે, જેમાં તેના પુરુષ વંશજો કોઈ અપવાદ લઈ શકતા નથી.એવું માનવામાં આવતું હતું કે પુત્રને વારસામાં આપવામાં આવેલી

અથવા ભેટમાં આપવામાં આવેલી આવી મિલકતને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે ગણવી જરૂરી છે તેવું માનવું શક્ય ન હતું.વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે પિતા દ્વારા તેના પુત્રને ભેટમાં આપવામાં આવેલી મિલકત તેના પિતા અથવા વડીલ પાસેથી મળી હતી તે હકીકતને કારણે જ દાન કરનારના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* મિલકત બની શકતી નથી.

૧૩) અદાલતને જાણવા મળ્યું કે વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા આવા પ્રશ્નોના અલગ અલગ રીતે જવાબ આપવામાં આવ્યા છે.કલકત્તા ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે મિલકત તેના પુત્રના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* મિલકત બની જાય છે જાણે કે તેને તે તેના પિતા પાસેથી વારસામાં મળી હોય પરંતુ અન્ય ઉચ્ચ અદાલતોમાં, આ પ્રશ્નને દરેક કેસમાં તેના તથ્યોના સંદર્ભમાં નક્કી કરવાના બાંધકામ તરીકે ગણવામાં આવે છે કે શું ભેટમાં આપવામાં આવેલી મિલકત પુત્રોને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે આપવાનો હેતુ હતો કે સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે.

૧૪) જગમોહન દાસ વિરુદ્ધ સર મંગલ દાસ [૭ (૧૮૮૬) આઈ. એલ. આર. ૧૦ બોમ ૫૨૮] માં બોમ્બે હાઈકોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે જો પુત્ર યુક્તિ દ્વારા લે છે, તો મિલકત તેના હાથમાં સ્વ–હસ્તગત રહે છે.એક માણસ પોતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત જેને ઇચ્છે તેને આપી શકે છે, જેમાં તેના પોતાના પુત્રો પણ

સામેલ છે અને આ રીતે આપવામાં આવેલી મિલકતને દાતાએ સ્વ–હસ્તગત કરેલી ગણવામાં આવશે.કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> "હવે હું એ પ્રશ્ન પર આવું છું કે શું એક પુત્ર, જેને પિતા પોતાની સ્વ–હસ્તગત કરેલી મિલકત વસિયત દ્વારા છોડી દે છે, તે સંપત્તિ યોજના દ્વારા લે છે કે વંશ દ્વારા.આ સૌથી મહત્વપૂર્ણ મુદ્દો છે, કદાચ આ કેસનો સૌથી મહત્વપૂર્ણ મુદ્દો છે.કારણ કે, જો પુત્ર યુક્તિ દ્વારા લે છે, તો મારા મતે, મિલકત તેના હાથમાં સ્વ–હસ્તગત થતી રહેશે, અને લાગુ કરાયેલા પાર્ટીશનોને તપાસવાની વસિયતનામાની શક્તિનો ઉપયોગ કરીને તૈયાર સાધન પૂરું પાડવામાં આવશે.
>
> ... XXXXXX
>
> આ સિદ્ધાંત હવે પ્રશ્નની બહાર નક્કી કરવામાં આવ્યો છે, કે હિન્દુ કાયદા હેઠળ કોઈ વ્યક્તિ તેની મિલકતને વસિયત દ્વારા એટલી હદ સુધી અલગ કરી શકે છે જેટલી તે ભેટ દ્વારા કરી શકે છે.ટાગોર કેસમાં (પાન ૬૮ પર ઇન્ડિયા એપ સપ્રીમ વોલ્યુમ) તેમના લોર્ડશીપ્સ ઓફ ધ પ્રિવી કાઉન્સિલ કહે છેઃ"વસિયત દ્વારા ભેટ, રદ ન થાય ત્યાં સુધી, મૃત્યુની ક્ષણ સુધી ભેટનું સતત કાર્ય છે, અને પછી લાભાર્થીઓ તરીકે નિયુક્ત વ્યક્તિઓને નિકાલ કરેલી

મિલકત આપવા માટે કામ કરે છે.તેઓ વસિયતકર્તાના મૃત્યુ પછી એવું માને છે કે જાણે તેણે પોતાના જીવનકાળમાં મિલકત આપી હોય."

તેથી, વસિયત દ્વારા વસિયત એ મૃત્યુના ચિંતનમાં આપવામાં આવેલી ભેટ છે.તે ભેટથી માત્ર એ હકીકતથી અલગ છે કે તે તાત્કાલિકને બદલે ભવિષ્યના સમયે અસર કરે છે.પરંતુ તે સ્પષ્ટપણે ભેટ સંબંધિત સામાન્ય નિયમો દ્વારા સંચાલિત અને નિયંત્રિત હોવું જોઈએ.હવે, તેમાં કોઈ શંકા નથી કે એક માણસ પોતાની હસ્તગત કરેલી મિલકત જેને ઇચ્છે તેને આપી શકે છે, જેમાં તેના પોતાના પુત્રો પણ સામેલ છે; અને તેમાં કોઈ શંકા નથી કે આ રીતે આપવામાં આવેલી મિલકત પ્રાપ્તકર્તાના હાથમાં સ્વ–હસ્તગત ગણવામાં આવશે.તેથી, તે અનુસરશે કે વસિયત દ્વારા આપવામાં આવેલી મિલકત સમાન રીતે ભેટ લેનારના હાથમાં સ્વ–હસ્તગત કરવામાં આવશે."

૧૫) બોમ્બે હાઈકોર્ટના આવા દ્રષ્ટિકોણને અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટ [૮ પરસોતમ વિ. જાનકી બાઈ, આઈએલઆર ૨૯ ઓલ ૩૫૪] અને લાહોર હાઈકોર્ટ [૯

અમરનાથ વિ. ગુરાન, એઆઈઆર ૧૯૧૮ લાહ ૩૯૪] દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો.સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયાર કેસમાં આ અદાલતે બોમ્બે હાઈકોર્ટના દ્રષ્ટિકોણને મંજૂરી આપી હતી અને નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> "૯. ... તેથી એવું માનવામાં આવતું હતું કે મિતાક્ષર કાયદા દ્વારા સંચાલિત સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના પિતા પાસે પોતાની સ્વ–હસ્તગત સ્થાવર મિલકત પર સ્વભાવની સંપૂર્ણ અને અનિયંત્રિત સત્તાઓ છે અને તેનો પુરુષ સંતાન કોઈપણ રીતે આ અધિકારોમાં દખલ કરી શકશે નહીં.કાયદાના આ નિવેદનને ત્યારથી ક્યારેય પડકારવામાં આવ્યું નથી અને ભારતની વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા અને અમારા મતે યોગ્ય રીતે એવું માનવામાં આવ્યું છે કે મિતાક્ષરા પિતા માત્ર પોતાના પુત્રોની સંમતિ વિના પોતાની સ્વ–હસ્તગત સ્થાવર મિલકતને અજાણી વ્યક્તિને વેચવા માટે સક્ષમ નથી [મુદ્દુન વિ. રામ, ૬ ડબલ્યુઆર ૭૧] પરંતુ તે પોતાની મિલકતમાંથી એકને બીજાને નુકસાન પહોંચાડવા માટે ભેટ આપી શકે છે [શીતલ વિ. માધો, આઈએલઆર ૧ ઓલ ૩૯૪]; અને તે તેના વારસદારો વચ્ચે અસમાન વહેંચણી પણ કરી શકે છે [વીડિયો] બાવા વિ. રાજા, ૧૦ ડબલ્યુઆર ૨૮૭].

૧૦. અત્યાર સુધી કાયદો વાજબી રીતે સ્થાયી થયો હોવાનું જણાય છે અને વિવાદ માટે કોઈ જગ્યા નથી.જો કે, આ વિવાદ એ પ્રશ્ન પર ઊભો થાય છે કે પુત્ર તેના પિતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકતમાં કેવા પ્રકારનું હિત લેશે, જે તેને ભેટ અથવા વસિયતનામા દ્વારા તેની પાસેથી મળે છે, જ્યારે કે તેના પોતાના પુરુષ સંતાનની બાબતમાં.શું તે તેના હાથમાં પણ સ્વ–હસ્તગત મિલકત રહે છે, તેના પુત્રો અને પૌત્રોના અધિકારો દ્વારા નિરંકુશ રહે છે અથવા તે તેના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* મિલકત બની જાય છે, જો કે વંશ દ્વારા મેળવવામાં આવતી નથી, જેમાં તેનો પુરુષ સંતાન તેની સાથે સહ–માલિક બને છે?.....

૧૧. સ્થાયી કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને કે મિતાક્ષર પિતાને તેની સ્વ–હસ્તગત મિલકત પર સ્વભાવનો અધિકાર છે, જેમાં તેના પુરુષ વંશજો દ્વારા કોઈ અપવાદ લઈ શકાય નહીં, અમારા મતે એવું માનવું શક્ય નથી કે પુત્રને વારસામાં આપવામાં આવેલી અથવા ભેટમાં આપવામાં આવેલી આવી મિલકત આવશ્યકપણે હોવી જોઈએ, અને તમામ સંજોગોમાં, દાતાઓના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે સ્થાન મેળવવું જોઈએ જેમાં તેના પુત્રો સંકલિત હિત મેળવશે.

૧૬) હજુ પણ આગળ, એવું માનવામાં આવતું હતું કે પિતાની ભેટો વિભાજનમાંથી મુક્ત છે.આ તફાવતનું કારણ એ છે કે *વડીલોપાર્જીત* મિલકતમાં પિતા અને પુત્ર વચ્ચે સમાન માલિકીનો સિદ્ધાંત પિતાની ભેટો પર બિલકુલ લાગુ પડતો નથી.કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> "૧૨. ...પરંતુ જ્યારે પિતા ભેટ તરીકે દાદાની મિલકત મેળવે છે, ત્યારે તે તેને એટલા માટે પ્રાપ્ત કરતો નથી કારણ કે તે પુત્ર છે અથવા આવી મિલકત પર તેનો કોઈ કાનૂની અધિકાર છે, પરંતુ એટલા માટે કે તેના પિતાએ તેના પર એવી કૃપા કરવાનું પસંદ કર્યું છે જે તે અન્ય કોઈ વ્યક્તિને પણ આપી શક્યો હોત.આવી મિલકતમાં તે જે હિત લે છે તે અનુદાન આપનારની ઇચ્છા પર આધારિત હોવું જોઈએ.આપણને લાગે છે કે આ તફાવતને ધ્યાનમાં ન રાખવાથી ઘણી મૂંઝવણ ઊભી થઈ છે.કોઈ મિલકત કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* છે કે નહીં તે જાણવા માટે, માત્ર મૂળ અને વર્તમાન ધારક વચ્ચેના સંબંધ પર જ નહીં પરંતુ પ્રસારણની રીત પર પણ ધ્યાન આપવું આવશ્યક છે; અને મિલકતને સામાન્ય રીતે *વડીલોપાર્જીત* તરીકે ત્યારે જ ગણી શકાય જ્યારે વર્તમાન ધારકને તે તેના મૂળ માલિકના પુત્ર અથવા

વંશજ હોવાના કારણે મળી હોય.અમને લાગે છે કે મિતાક્ષર આ મુદ્દા પર એકદમ સ્પષ્ટ છે.તેણે પિતાની ભેટોને એકસાથે એક અલગ શ્રેણી હેઠળ મૂકી છે અને એક કરતાં વધુ સ્થળોએ તેમને વિભાજનમાંથી મુક્તિ જાહેર કરી છે.આમ પ્રકરણ ૧, કલમ ૧, પ્લેસિટમ ૧૯ મિતાક્ષરમાં નારદના એક ગ્રંથનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે જે કહે છેઃ

> "બહાદુરી દ્વારા જે પ્રાપ્ત થાય છે તે સિવાય, પત્નીની સંપત્તિ અને વિજ્ઞાન દ્વારા જે પ્રાપ્ત થાય છે તે ત્રણ પ્રકારની સંપત્તિ છે જે વિભાજનથી મુક્ત છે; અને પિતા દ્વારા આપવામાં આવેલી કોઈપણ કૃપા." XXXXXX

૧૫. આ સંબંધમાં અન્ય એક દલીલ પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, જેને પટના હાઈકોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશોની તરફેણ મળી હોવાનું જણાય છે, જેમણે પૂર્ણ પીઠના કેસનો નિર્ણય લીધો હતો. ઉપર ઉલ્લેખિત કપૂરની, આઈ. એલ. આર. ૨૩ પટ ૫૯૯].એવું કહેવામાં આવે છે કે પ્લેસિટમ ૨૮ માં પિતાની ભેટના સંદર્ભમાં અપવાદ માત્ર દાતા અને તેના ભાઈઓ વચ્ચેના વિભાજનનો સંદર્ભ આપે છે પરંતુ જ્યાં સુધી દાતા પુરુષ સંતાનની વાત છે, તે

હજુ પણ આંશિક છે.અમારા મતે આ દલીલ યોગ્ય નથી.જો સ્વ–સંપાદન સંબંધિત જોગવાઈ તમામ પાર્ટીશનોને લાગુ પડે છે, પછી ભલે તે કોલેટરલ વચ્ચે હોય અથવા પિતા અને તેના પુત્રો વચ્ચે હોય, તો પ્લેસિટમ ૨૮, જે એક જ પ્રકરણમાં આવે છે અને સમાન વિષય સાથે સંબંધિત છે, તેને વિભાજનના તમામ કેસોમાં લાગુ ન કરવા માટે કોઈ કલ્પનીય કારણ નથી અને તે માત્ર કોલેટરલ સુધી મર્યાદિત હોવું જોઈએ.આ તફાવત કરવાનું કારણ નિઃશંકપણે *વડીલોપાર્જીત* મિલકતમાં પિતા અને પુત્ર વચ્ચે સમાન માલિકીનો સિદ્ધાંત છે જેની આપણે પહેલેથી જ ચર્ચા કરી છે અને જે આપણા મતે પિતાની ભેટોને બિલકુલ લાગુ પડતો નથી.તેથી અમારો નિષ્કર્ષ એ છે કે પિતાએ તેના પુત્રને ભેટમાં આપેલી મિલકત, દાતાએ તેના પિતા અથવા પૂર્વજ પાસેથી મેળવી હતી તે હકીકતને કારણે તેના હાથમાં *વડીલોપાર્જીત* મિલકત બની શકતી નથી."

૧૭) આ અદાલતે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે સમગ્ર વસિયત વાંચ્યા પછી, નિષ્કર્ષ સ્પષ્ટ થાય છે કે વસિયતનામાનો ઈરાદો તેમના પુત્રો અને પૌત્રોના અધિકારો દ્વારા કોઈપણ રીતે અવરોધિત થયા વિના તેમની પોતાની સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે સંપૂર્ણ અધિકારોમાં મિલકતોનો ઉપયોગ કરવાનો હતો.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તેમનો ઈરાદો નહોતો કે સંપત્તિ પુત્રો દ્વારા *વડીલોપાર્જીત* સંપત્તિ

તરીકે લેવી જોઈએ.પરિણામે, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને પુત્ર દ્વારા તેના પિતા વિરુદ્ધ ભાગલા પાડવાનો દાવો રદ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૮) પુલાવર્થી વેંકટ સુબ્બા રાવ અને અન્યો વિરુદ્ધ વલ્લુરી જગન્નાથ રાવ (મૃત) તરીકે તેમના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ અને અન્યો દ્વારા નોંધાયેલા અન્ય કેસમાં [૧૦ AIR ૧૯૬૭ SC ૫૯૧], વલ્લુરી જગન્નાથ રાવ દ્વારા તેમના બે પુત્રો, શ્રીવત્શંકર રાવ અને નરસિમ્હા રાવને જીવન સંપત્તિ આપવામાં આવી હતી. એક શરત હતી કે જો તેના કોઈ પણ પુત્ર કોઈ પુત્રને છોડશે નહીં, તો તેના બીજા પુત્રના પુત્રો જીવન સંપત્તિના અંતે મિલકતોનો હકદાર રહેશે.ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે નરસિમ્હા રાવના બે પુત્રો દ્વારા વસિયત હેઠળ લેવામાં આવેલી મિલકતો તેમની અલગ મિલકતો છે અને *વડીલોપાર્જીત* મિલકતો નથી કારણ કે વસિયતમાં આવો કોઈ ઈરાદો નથી.આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> "૮. ચુકાદા–દેવાદારોની દલીલ હતી કે વસિયત હેઠળ બે વ્યક્તિઓ વારસદાર હતા.તેમણે ગામડાઓને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે નહીં પરંતુ સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે લીધા હતા અને કાયદાની કલમ ૩ (ii), પરંતુક (D) લાગુ કરવામાં આવી તે પહેલાં આ બે ગામડાઓ પર ચૂકવવાપાત્ર પેશકાશ તેમની વચ્ચે

વહેંચવા જોઈએ.હુકમનામા ધારકોની બાજુએ દલીલ હતી કે આ મિલકતો અવિભાજિત હિન્દુ પરિવાર પાસે હતી અને નરસિમ્હા રાવના પુત્રોએ વસિયત હેઠળની મિલકતોને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે લીધી હતી અને ઉપરોક્ત પરંતુક લાગુ કરવાના હેતુસર બંને ગામોના સંબંધમાં પેશકાશને એકસાથે ઉમેરવા જોઈએ.ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે નરસિમ્હા રાવના બે પુત્રો દ્વારા વસિયત હેઠળ લેવામાં આવેલી મિલકતો તેમની અલગ મિલકતો છે, *વડીલોપાર્જીત* મિલકતો નહીં, કારણ કે તેનાથી વિપરીત હેતુ દર્શાવવા માટે કોઈ શબ્દો નથી.ઉચ્ચ અદાલતે ગામડાઓના વિભાજનમાં સામાવાળાઓના આચરણનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે મિલકત સંયુક્ત રીતે નહીં પરંતુ ચોક્કસ હિસ્સામાં રાખવામાં આવી હતી.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે બે ગામોના સંબંધમાં પેશ્કાશ એકત્રિત કરી શકાતો નથી.તદનુસાર, ઉચ્ચ અદાલતે કલાગમપુડી અને પેડમામિડીપલ્લીના ત્રણ–પંચમાંશ હિસ્સાના સંબંધમાં પેશ્કશને બે ભાગમાં વહેંચી દીધો હતો અને એવું માન્યું હતું કે નરસિમ્હા રાવના દરેક પુત્રએ માત્ર પોતાનો હિસ્સો ચૂકવવો જરૂરી છે, તેથી તેમના દ્વારા વ્યક્તિગત રીતે ચૂકવવામાં આવેલ પેશ્ક પરંતુક (ડી) માં ઉલ્લેખિત ૫૦૦ રૂપિયાથી વધુ નથી અને તેથી

ચુકાદા–દેવાદારો ખેડૂતો છે.આ કેસના આ ભાગને આંધ્રપ્રદેશના વિદ્વાન મહાધિવક્તા દ્વારા અમારી સામે પડકારવામાં આવ્યો ન હતો.ખરેખર, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના નિર્ણયને નરસિમ્હા રાવના બે પુત્રો દ્વારા વારસામાં મળેલી મિલકતના પાત્રના સંદર્ભમાં સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયાર વિરુદ્ધ સી. એ. મુરુગનાથા મુદલિયાર [(૧૯૫૪) એસ. સી. આર. ૨૪૩] દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે, અને આ મૂળભૂત હકીકત પર સવાલ ઉઠાવી શકાયો નથી.

૧૯) અપીલકર્તાઓના જાણકાર વકીલે શ્યામ નારાયણ પ્રસાદનો ઉલ્લેખ કર્યો છે.તે એક એવો કેસ છે જેમાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પ્રશ્નમાં મુકાયેલી મિલકતને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત ગણાવવામાં આવી હતી.તેમાં વાદી ગોપાલ પ્રસાદના એક પુત્રના પુત્રો અને પૌત્ર છે, છેલ્લા પુરુષ ધારકને મિલકતમાં સમાન હિસ્સો હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.જે પ્રશ્નની તપાસ કરવામાં આવી હતી તે એ હતો કે શું ભાગલામાં ગોપાલ પ્રસાદના પુત્રોમાંથી એકને ફાળવવામાં આવેલી મિલકત સહ–પક્ષીય સંપત્તિનું સ્વરૂપ જાળવી રાખે છે.આ તે ઉપરોક્ત તારણ હતું જેને આ અદાલતે સમર્થન આપ્યું હતું.આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

"૧૨. એવું નક્કી કરવામાં આવે છે કે પુરુષ હિન્દુને તેના પિતા, પિતાના પિતા અથવા પિતાના પિતાના પિતા પાસેથી વારસામાં મળેલી મિલકત *વડીલોપાર્જીત* મિલકત છે.મિતાક્ષરા કાયદા અનુસાર, *વડીલોપાર્જીત* સંપત્તિનું આવશ્યક લક્ષણ એ છે કે જે વ્યક્તિ તેને વારસામાં મેળવે છે તેના પુત્રો, પૌત્રો અને મહાન પૌત્રો, તેમના જન્મ સમયે જ હિત અને આવી સંપત્તિ સાથે જોડાયેલા અધિકારો પ્રાપ્ત કરે છે. *વડીલોપાર્જીત* મિલકતના ભાગલા પર સહ–ભાગીદાર જે હિસ્સો મેળવે છે તે તેના પુરુષ સંતાનના સંદર્ભમાં *વડીલોપાર્જીત* મિલકત છે.ભાગલા પછી, પુત્રના હાથમાં રહેલી મિલકત *વડીલોપાર્જીત* મિલકત બની રહેશે અને તે પુત્રનો કુદરતી અથવા દત્તક પુત્ર તેમાં રસ લેશે અને જીવિત રહીને તેનો હકદાર બનશે."

૨૦) ઉપરોક્ત કેસમાં જે પ્રશ્નની તપાસ કરવામાં આવી હતી તે ભાગલા પછીની મિલકતની સ્થિતિના સંદર્ભમાં હતો.આ પ્રશ્ન વર્તમાન કેસમાં ઊભો થતો નથી કારણ કે તે ભાગલા પાડવાનો પ્રશ્ન નથી પરંતુ ભેટ લેનારની તરફેણમાં વસિયતનામાના ઉત્તરાધિકારનો પ્રશ્ન છે.

૨૧) આ નિર્વિવાદ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે આશાભાઈ પટેલે મિલકત ખરીદી હતી, તેથી તેઓ કોઈપણ વ્યક્તિની તરફેણમાં વસિયત અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ હતા.વસિયતનામાનો લાભાર્થી તેનો પુત્ર હોવાથી અને વસિયતમાં કોઈ હેતુ ન હોય તો, લાભાર્થી સી. એન. અરુણાચલ મુદલિયાર કેસની દ્રષ્ટિએ સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે મિલકત હસ્તગત કરશે.મિલકત *વડીલોપાર્જીત* હતી તે સાબિતીનો બોજ માત્ર વાદી પર હતો.તે સાબિત કરવાનું તેમનું કામ હતું કે આશાભાઈની વસિયતનો હેતુ પરિવારના લાભ માટે મિલકત પહોંચાડવાનો હતો જેથી તેને *વડીલોપાર્જીત* મિલકત તરીકે ગણવામાં આવે.આવા કોઈ દાવા અથવા પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, દાતાઓના હાથમાં રહેલી મિલકતને સ્વ–હસ્તગત મિલકત તરીકે ગણવી પડશે.એકવાર ભેટ આપનારના હાથમાં રહેલી મિલકતને સ્વ–હસ્તગત મિલકત ગણવામાં આવે તે પછી, તે તેની મિલકત સાથે એવી રીતે વ્યવહાર કરવા માટે સક્ષમ હતો કે જેને તે યોગ્ય માને છે, જેમાં કુટુંબ માટે કોઈ અજાણી વ્યક્તિની તરફેણમાં ભેટ કરાર અમલમાં મૂકવાનો સમાવેશ થાય છે.

૨૨) અન્ય ભૌતિક પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તાઓએ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ ની જોગવાઈના સંદર્ભમાં ભેટ દસ્તાવેજના અમલને નકારી કાઢ્યો છે, જેથી પ્રતિવાદીને તેની તરફેણમાં ભેટ દસ્તાવેજ સાબિત કરવા માટે પ્રમાણિત સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવી ફરજિયાત બને.

૨૩) પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮, નીચે મુજબ વાંચે છેઃ

"૬૮. કાયદા દ્વારા પ્રમાણિત કરવા માટે જરૂરી દસ્તાવેજના અમલીકરણનો પુરાવો–જો કોઈ દસ્તાવેજને કાયદા દ્વારા પ્રમાણિત કરવાની જરૂર હોય, તો તેનો ઉપયોગ પુરાવા તરીકે ત્યાં સુધી કરવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી ઓછામાં ઓછો એક પ્રમાણિત સાક્ષીને તેના અમલને સાબિત કરવાના હેતુથી બોલાવવામાં ન આવે, જો કોઈ પ્રમાણિત સાક્ષી જીવંત હોય અને તે અદાલતની પ્રક્રિયાને આધિન હોય અને પુરાવા આપવા માટે સક્ષમ હોયઃ

પરંતુ ભારતીય નોંધણી અધિનિયમ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮નો ૧૬) ની જોગવાઈઓ અનુસાર નોંધાયેલ વસિયત ન હોય તેવા કોઈ પણ દસ્તાવેજના અમલના પુરાવા તરીકે પ્રમાણિત કરનાર સાક્ષીને બોલાવવાની જરૂર રહેશે નહીં, સિવાય કે જે વ્યક્તિ દ્વારા તેને બનાવી આપવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે છે તે વ્યક્તિ દ્વારા તેનો અમલ ચોક્કસપણે નકારી કાઢવામાં આવે."

૨૪) મિલકત હસ્તાંતરણ અધિનિયમ, ૧૮૮૨ ની કલમ ૧૨૩ ની શરતો અનુસાર ભેટ ખત ફરજિયાતપણે પ્રમાણિત કરવું જરૂરી છે.વસિયતનામાના અમલના સંદર્ભમાં પણ આવી જ જોગવાઈ છે, જેને ભારતીય ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૨૫ની કલમ ૬૩ના સંદર્ભમાં પ્રમાણિત કરવી જરૂરી છે.પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ વસિયતના અમલને સાબિત કરવાના હેતુથી પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવી ફરજિયાત બનાવે છે, પરંતુ ભારતીય નોંધણી અધિનિયમ, ૧૯૦૮ની જોગવાઈઓ અનુસાર નોંધાયેલા કોઈપણ દસ્તાવેજના અમલના પુરાવાના સંદર્ભમાં આવી મર્યાદા લાગુ પડતી નથી, સિવાય કે અમલને ખાસ નકારી કાઢવામાં આવે.

૨૫) ગિફ્ટ ડીડ (Ex.૧૦૪) નોંધાયેલ છે અને મિલકત હસ્તાંતરણ અધિનિયમની કલમ ૧૨૩ ની તમામ જરૂરિયાતો પૂર્ણ થઈ છે, તે ટ્રાયલ કોર્ટનો તારણ છે.વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે નીચેના તારણો નોંધ્યા હતાઃ

> “જો કે, જ્યાં સુધી આંક–૧૦૪ના ગિફ્ટ ડીડનો સંબંધ છે, તે સાબિત કરવા માટે કે સ્વ. છોટાભાઈ આશાભાઇએ પ્રતિવાદીની તરફેણમાં આ ગિફ્ટ ડીડને સંપૂર્ણ સભાન સ્થિતિમાં અમલમાં મૂક્યો હતો, તે જરૂરી છે કે સંપત્તિ હસ્તાંતરણ અધિનિયમની કલમ–૧૨૩ મુજબ આ ગિફ્ટ ડીડ પર બે સાક્ષીઓની હાજરીમાં

અમલકર્તા દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવા જોઈએ, જેનો અર્થ છે કે તેને બે પ્રમાણિત સાક્ષીઓની હાજરીમાં અમલમાં મૂકવો જોઈએ.વધુમાં, તે સાબિત કરવું જોઈએ કે આવા ભેટ ખત નોંધાયેલ છે. આંક–૧૦૪ ખાતેના ભેટ ખતને જોતાં, તે એક નિર્વિવાદ હકીકત છે કે તે પેટા નિબંધક, પડરા સમક્ષ યોગ્ય રીતે નોંધાયેલ છે.તે પણ એક નિર્વિવાદ હકીકત છે કે (૧) ભીખાભાઈ રામાભાઈ અને (૨) દર્શનભાઈ ધુલાભાઇએ આ ભેટ દસ્તાવેજમાં સાક્ષી તરીકે તેમની સહીઓ કરી છે.આમ, એવું જાણવા મળ્યું છે કે સંપત્તિ હસ્તાંતરણ અધિનિયમની કલમ ૧૨૩ની તમામ જરૂરિયાતો પૂરી કરવામાં આવી છે.જો કે, આ સાથે, દસ્તાવેજના પ્રમાણિત સાક્ષીઓની તપાસ કરવી પણ જરૂરી છે."

૨૬) અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલ છે કે ભેટ દસ્તાવેજના પ્રમાણિત સાક્ષીઓ ભીખાભાઈ રામાભાઈ અને કરસનભાઈ ધુલાભાઈ છે, જ્યારે સોલંકી ભીખાભાઈ રામાભાઈ અને વૈદ અલકાબેન વિનોદચંદ્ર દસ્તાવેજની નોંધણી સમયે સાક્ષી છે.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે દસ્તાવેજના પ્રમાણિંત સાક્ષીઓની તપાસ કરવામા આવી નથી, જે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ની દ્રષ્ટિએ ભેટ દસ્તાવેજના અમલને સાબિત કરવા માટે ફરજિયાત જરૂરિયાત છે. ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું છે કે અપીલકર્તાઓએ ખાસ કરીને ભેટ

દસ્તાવેજના અમલને નકારી કાઢ્યો નથી, તેથી, ભેટ લેનાર માટે પ્રમાણિત સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવી જરૂરી નથી.

૨૭) ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલ મુદ્દો નંબર ૧ એ છે કે શું ભેટ દસ્તાવેજ બનાવટી છે.આ પ્રકારનો મુદ્દો ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓના આધારે ઊભો થાય છે, જેમાં અપીલકર્તાઓએ ભેટ દસ્તાવેજના અમલની કબૂલાત કરી છે, પરંતુ આરોપ લગાવ્યો છે કે ભેટ આપનારે મિલકત પચાવી પાડવાનો નિષ્ફળ પ્રયાસ કર્યો છે.અપીલકર્તાઓએ અન્ય બાબતોની સાથે દલીલ કરી છે કે દાતાઓની પત્ની ચંચલબનનું ઓગસ્ટ, ૧૯૯૭માં અવસાન થયું હતું.આમ, દાતા માટે ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનું કોઈ કારણ નહોતું કારણ કે દાતાઓના વાસ્તવિક ભત્રીજાઓ દાતા પર સંપૂર્ણ નિયંત્રણ લઈ રહ્યા હતા.પડકારનો બીજો આધાર એ હતો કે પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓનો દાતા સાથે કોઈ સંબંધ નથી અને ન તો તેઓ દાતા ના મિત્રો છે.એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે ભેટ ધાર્મિક કારણોસર અથવા કોઈ ધાર્મિક ટ્રસ્ટ અથવા સંસ્થાને અથવા જાહેર ઉપયોગ માટે નથી કે ન તો દાતા દ્વારા અપીલકર્તાઓ પાસેથી સંમતિ માંગવામાં આવી છે. દાવા અરજીની ચોક્કસ વિગતો નીચે મુજબ છેઃ

"૨) મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈ, જે વાદી નંબર ૧ થી ૪ ના પિતા હતા, વાદી.નં. ૧ થી ૪ ઘણા વર્ષોથી યુએસએ (અમેરિકા) માં રહેતા હતા અને મૃતક છોટાભાઈ પટેલ અને વાદી નંબર ૧ થી ૪ ની માતા, છોટાભાઈ આશાભાઈની પત્ની ચંચલબેન, જેનું ઓગસ્ટ, ૧૯૯૭ માં અને તેની આસપાસ અવસાન થયું હતું, અને ઓગસ્ટ, ૧૯૯૭ થી, મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈ આમ એકલા રહેતા હતા, તેમની એકલતાનો લાભ ઉઠાવતા ૧૫/૧૧/૧૯૯૭ ના રોજ પ્રતિવાદીએ એક ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂક્યો હતો, જે સબ રજીસ્ટ્રાર પાદરાની કચેરીમા ક્ર.નં.૧૦૦૪ થી નોંધાયેલા હતા અને મિલકત પડાવી લેવાનો અસફળ પ્રયાસ કર્યો હતો , આમ, વાદીઓ નીચે જણાવેલા આધારો પર આ દાવો દાખલ કરવા માટે મજબૂર છેઃ

(અ) મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈ કોઈ પણ રીતે પ્રતિવાદી રમણભાઈ માથુરભાઈ સાથે સંબંધિત ન હતા.

(બી) મૃત છોટાભાઈ આશાભાઈ પટેલ અને તેમની પત્ની ચંચલબન ૧૯૯૭ પહેલા ઘણા વર્ષોથી અમેરિકામાં રહેતા હતા.

(સી) મૃત છોટાભાઈ આશાભાઈની પત્ની ચંચલબન ઓગસ્ટ, ૧૯૯૭ ના સમયગાળા દરમિયાન મૃત્યુ પામી હતી, આમ, ૧૫/૧૧/૧૯૯૭ ના રોજ, છોટાભાઈને ભેટ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનું કોઈ કારણ નહોતું, એટલું જ નહીં, પરંતુ મૃત છોટાભાઈ આશાભાઈના વાસ્તવિક ભત્રીજાઓ જેઓ ઘયાજમાં રહેતા હતા તેઓ મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈની સંપૂર્ણ સંભાળ રાખતા હતા, આમ, તેમની જાણની બહાર, કોઈપણ સમયે મૃતક છોટાભાઈ પાસે દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનું કોઈ કારણ નહોતું.

(ડી) ૧૫/૧૧/૧૯૯૭ તારીખના ભેટ દસ્તાવેજમાં, જે સાક્ષીઓએ સહી કરી છે (૧) ભીખાભાઈ રામાભાઈ અને (૨) દર્શનભાઈ ધુલાભાઈ કે જેઓ મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈ સાથે કોઈ પ્રકારના સંબંધો ધરાવતા ન હતા અને/અથવા તેઓ તેમના મિત્રો તરીકે સંબંધિત પણ ન હતા.તેમની હાજરીમાં ગિફ્ટ ડીડ કરવાનું કોઈ કારણ નહોતું.

(ઈ) ૧૫/૧૧/૧૯૯૭ તારીખના ભેટ દસ્તાવેજમાં મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈ દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલી નોંધણી વગરની વસિયતની તારીખની વિગતો ખાલી રાખવામાં આવી છે અને નોંધાયેલ વસિયતની તારીખ અને નોંધણી નંબર પણ ખાલી રાખવામાં આવ્યો છે, અને આ રીતે, અપૂર્ણ વિગતો સાથે ભેટ દસ્તાવેજ નોંધવામાં આવે છે જે ઉતાવળમાં બનાવવામાં આવે છે જે વાદીના તથ્યોને સમર્થન આપે છે.

(f) ૧૫/૧૧/૧૯૯૭ તારીખના ભેટ દસ્તાવેજમાં તે સ્પષ્ટ છે કે મૃતક છોટાભાઈ આશાભાઈની સહી બનાવટી છે, અને આ રીતે બનાવટી સહીના આધારે ભેટ દસ્તાવેજ નોંધવામાં આવે છે, આ સંબંધમાં અમે વર્તમાન દાવો દાખલ કરવા માટે બંધાયેલા છીએ.

(જી) ૧૫/૧૧/૧૯૯૭ તારીખનો ભેટ કરાર જે કાયદાની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે, તેથી, આવા ભેટ કરાર દ્વારા પણ પ્રતિવાદી ઉક્ત મિલકત પર કોઈ અધિકારો, હિતો અથવા દાવાઓ પ્રાપ્ત કરતો નથી.

૨૮) અપીલકર્તાઓ ૩ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૧ના રોજની વસિયતનો ઉલ્લેખ કરે છે, જે દાતા દ્વારા તેમની તરફેણમાં કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે.પરંતુ અપીલકર્તાઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલી વસિયતના સંદર્ભમાં કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો નથી.હકીકતમાં, વસિયતનામાના કોઈ પ્રમાણિત સાક્ષીની તપાસ કરવામાં આવી નથી.તેથી, અપીલકર્તાઓ દ્વારા જે વસિયત પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે સાબિત થઈ શકે તેમ નથી.

૨૯) ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે અપીલકર્તાઓએ કોઈ પુરાવા રજૂ કર્યા નથી કે ભેટ ખત પર તેમના પિતાની સહી બનાવટી હતી કારણ કે ભેટ ખત પર વિવાદિત સહીની સરખામણી કરવાના હેતુથી ન તો નમૂના સહી કે ન તો તેમના પિતાના લખાણોનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.ભેટ દસ્તાવેજ પર દાતાઓની સહીના સંદર્ભમાં કોઈ નિષ્ણાતનો અહેવાલ નથી કે દસ્તાવેજ ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવા માટે કોઈ વિનંતી કરવામાં આવી નથી.ઉચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> “૬૭. મારા મતે, વાદીઓ કોઈ પણ છેતરપિંડી સાબિત કરવામાં ખરાબ રીતે નિષ્ફળ રહ્યા છે.જો તે વાદીનો કેસ છે કે વિવાદિત ભેટ ખત પર તેમના પિતાની સહી બનાવટી છે, તો પછી હસ્તાક્ષર બીજા દ્વારા બનાવટી છે તે અગ્રણી સચોટ પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત

કરવા અને સાબિત કરવાનો બોજ તેમના પર છે.માત્ર શંકા અથવા દાવો અથવા બનાવટી હોવાનો આરોપ પોતે જ પ્રથમ દૃષ્ટિએ છેતરપિંડીનો નિષ્કર્ષ કાઢવા માટે પૂરતો નથી.વાદીઓએ વર્ષ ૨૦૦૧માં તેમના અવસાનના માત્ર બે દિવસ પહેલા તેમના સ્વર્ગસ્થ પિતા દ્વારા કરવામાં આવેલી 'વસિયત' પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.વાદીના પિતરાઈ ભાઈઓમાંથી એકએ આશ્ચર્યજનક રીતે 'વસિયત' કાઢી હતી અને વાદીને સોંપી હતી.વાદીઓએ આ 'વસિયત' નો ફાયદો ઉઠાવવાનો પ્રયાસ કર્યો કારણ કે ઉપરોક્ત 'વસિયત' માં વાદીના પિતા એટલે કે વસિયતકર્તાની અંગૂઠાની છાપ છે.આથી વાદીઓએ નીચેની અદાલતોના મનમાં શંકા પેદા કરવાનો પ્રયાસ કર્યો કે પિતા નિરક્ષર હતા અને તેમની સહી કરવામાં અસમર્થ હતા.જો કે, જો વાદી 'વસિયત' પર આધાર રાખવા માંગતા હોય, તો તેમણે મૂળ રજૂ કરવું જોઈએ અને ઉપરોક્ત 'વસિયત' ને પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરીને કાયદા અનુસાર તે સાબિત કરવું જોઈએ.' વસિયતનામુ પુરાવા તરીકે ગણવામા આવ્યું નથી, અને તેથી, તેની તપાસ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.ટ્રાયલ કોર્ટનો સંપૂર્ણ અભિગમ ખોટો હોવાનું કહી શકાય અને તે ન્યાયની ગંભીર નિષ્ફળતા તરફ દોરી ગયો છે.મારો મત છે કે વાદીઓએ વ્યવહારીક

રીતે કોઈ પુરાવા આપ્યા નથી જેથી પ્રથમ દૃષ્ટિએ શંકા પેદા થાય કે ભેટ ખત પર તેમના પિતાની સહી બનાવટી છે.ભેટ કરાર પર વિવાદિત સહીની સરખામણી કરવાના હેતુથી વાદીઓ તેમના પિતાની નમૂના સહી અથવા લખાણો, જો કોઈ હોય તો, રજૂ કરી શક્યા હોત.ટ્રાયલ કોર્ટને ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં દસ્તાવેજ મોકલીને આ સંબંધમાં નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય લેવાનું કહી શકાયું હોત.આ પ્રકારનું કંઈ જ કરવામાં આવ્યું ન હતું.પુરાવાઓમાં જે દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે પિતા પાસે પ્રતિવાદીની તરફેણમાં ભેટ કરાર કરવા માટે કોઈ યોગ્ય કારણ નહોતું, ખાસ કરીને જ્યારે પુત્રો તેમના પિતાની સારી સંભાળ રાખતા હતા.આને ભાગ્યે જ છેતરપિંડી અથવા છેતરપિંડીના સંદર્ભમાં પુરાવા તરીકે ગણી શકાય.વાદીઓએ દલીલ પણ કરી નથી કે તેમના પિતા નિરક્ષર હતા અને તેમની સહી કરી શક્યા ન હતા.જો રેકોર્ડ પરના પુરાવાઓની તપાસ કરવામાં આવે, તો પછી વાદીએ તેમના પિતાની સહીના સંદર્ભમાં માત્ર શંકા વ્યક્ત કરી છે."

૩૦) આ તબક્કે, અમે પુનરાવર્તન કરી શકીએ છીએ કે જોકે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે રેકોર્ડ પરના પુરાવાઓની ચર્ચા કરી છે પરંતુ મિલકત *વડીલોપાર્જીત* છે તે તારણને ધ્યાનમાં રાખીને, કોઈ તારણ નોંધવામાં આવ્યું નથી કે ભેટ દસ્તાવેજ

બનાવટી છે કે નહીં.પ્રથમ અપીલ અદાલતે ટૂંકા ચુકાદામાં માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટના તારણને સમર્થન આપ્યું હતું.ટ્રાયલ કોર્ટે ભેટ દસ્તાવેજ બનાવટી છે તેવા કોઈ પણ તારણને ફરીથી ટ્યુન કર્યું નથી.તેથી, પક્ષકારોની આગેવાની હેઠળના પુરાવાના આધારે મુદ્દો નંબર ૧ નક્કી કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલત તેના અધિકારક્ષેત્રમાં હતી.

૩૧) અપીલકર્તાઓએ સંભાવનાઓને કારણે ભેટ દસ્તાવેજને પડકાર્યો હતો કારણ કે સાક્ષીઓ પરિવાર અથવા મિત્રો સાથે સંબંધિત ન હતા અથવા ભેટ ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુઓ માટે ન હતી.બીજો પડકાર છેતરપિંડી અથવા બનાવટના આધાર પર હતો.દાવાનું સંપૂર્ણ વાંચન એ દર્શાવતું નથી કે ભેટ દસ્તાવેજના અમલનો કોઈ ચોક્કસ ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩૨) અપીલકર્તાઓએ કાનૂની વારસદારો અને અન્યો વિરુદ્ધ જોસા મરિયન ફર્નાન્ડીઝ અને અન્યો [૧૧ (૨૦૦૦) ૭ એસ. સી. સી. ૧૮૯] અને કે. લક્ષ્મણન વિરુદ્ધ થેક્કાયિલ પદ્મિની અને અન્યો [૧૨ (૨૦૦૯) ૧ એસ. સી. સી. ૩૫૪] દ્વારા રોસમલ ઈસેથીનામ્મલ ફર્નાન્ડીઝ (મૃત) માં ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો છે.જો કે, અમે જોઈએ છીએ કે બંને ચુકાદાઓ વર્તમાન કેસની હકીકતોને લાગુ પડતા નથી.રોસમમલમાં, અપીલકર્તાએ ભાગલા માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો અને ભેટ ખત, સમાધાન ખત અને વસિયતના અમલને

પડકાર્યો હતો.ઉચ્ચ અદાલતને જાણવા મળ્યું કે ભેટ દસ્તાવેજના અમલને ખાસ કરીને નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.આવું તારણ કાઢ્યા પછી, ઉચ્ચ અદાલતે નીચેના તારણો નોંધ્યા:

> "૧૧. કલમ ૬૮ની જોગવાઈ હેઠળ ઓછામાં ઓછા એક પ્રમાણિત સાક્ષીને રજૂ કરવાની જવાબદારી પાછી ખેંચી લેવામાં આવે છે જો આવા કોઈ દસ્તાવેજનો અમલ, જે નોંધાયેલ વસિયત ન હોય, તેને ખાસ નકારી કાઢવામાં ન આવે.તેથી, બધું આવા અસ્વીકારની આ હકીકતના રેકોર્ડિંગ પર આધાર રાખે છે.જો કોઈ ચોક્કસ અસ્વીકાર ન હોય, તો પરંતુક અમલમાં આવે છે પરંતુ જો અસ્વીકાર હોય, તો પરંતુક લાગુ થશે નહીં.અમે ધાર્યું છે તેમ વર્તમાન કેસમાં, વાદી દ્વારા આવા દસ્તાવેજના અમલનો સ્પષ્ટ ઇનકાર કરવામાં આવ્યો છે, તેથી ઉચ્ચ અદાલત ઉપરોક્ત પરંતુક લાગુ કરવામાં ભૂલમાં પડી ગઈ જે આ કેસની હકીકતો પર લાગુ થશે નહીં.આને ધ્યાનમાં રાખીને ગિફ્ટ ડીડ, એક્ઝિબિટ બી–૧ નો અમલ જ સાબિત થયો નથી.સ્વીકાર્યું છે કે આ કેસમાં પ્રમાણિત કરનારા બે સાક્ષીઓમાંથી કોઈને પણ રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી.એકવાર ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮નું પાલન ન થવાને ધ્યાનમાં રાખીને ભેટ

દસ્તાવેજ પુરાવા તરીકે રજૂ કરી શકાતો નથી, ત્યારે અમે સમર્થન આપીએ છીએ કે વાદીએ તેના અમલને સફળતાપૂર્વક પડકાર્યો છે.

૩૩) ઉપરોક્ત કેસની હકીકતોમાં, ઉચ્ચ અદાલતને જાણવા મળ્યું કે ભેટ દસ્તાવેજના અમલનો ચોક્કસ ઇનકાર છે, તેથી, પ્રમાણિત સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસની ગેરહાજરીમાં, ભેટ દસ્તાવેજ સાબિત થતો નથી.

૩૪) કે. લક્ષ્મણનમાં, પુત્રી દ્વારા કુદરતી ઉત્તરાધિકારના આધારે ચથુની સંપત્તિનો દાવો કરતો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.પ્રતિવાદી (ચથુનો પુત્ર) ભેટ દસ્તાવેજ (Ex.B–૨) તેમજ તેની તરફેણમાં વસિયત પર આધાર રાખતો હતો.ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે પ્રમાણિત કરનારા બંને સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી, તેથી, ભેટ દસ્તાવેજ અને વસિયત અમલમાં હોવાનું સાબિત થયું નથી.એવું જાણવા મળ્યું હતું કે લેખિત નિવેદનમાં ભેટ ખત પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો જેને મનાઈ હુકમ અરજીઓના સંદર્ભમાં દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં ખાસ નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

"૨૯. આપણે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (ટૂંકમાં "કોડ") હેઠળ સમજીએ છીએ અને કોડના નિયમ ૧, ઓર્ડર ૬ ની જોગવાઈ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરેલી પ્લીડીંગ્સમાં માત્ર દાવા અરજી અને લેખિત નિવેદનનો સમાવેશ થાય છે.પ્રતિવાદી–વાદી લેખિત નિવેદનમાં ઉઠાવવામાં આવેલી અરજીના સંદર્ભમાં પ્રતિકૃતિ દાખલ કરી શક્યા હોત, જે જો અદાલત દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હોત તો તે પ્લીડીંગ્સના ભાગ બની ગયો હોત, પરંતુ માત્ર પ્રતિકૃતિ દાખલ ન કરવાનો અર્થ એ નથી કે લેખિત નિવેદનમાં વિનંતી કરવામાં આવેલી હકીકતો સ્વીકારવામાં આવી છે.મનાઈ હુકમ અરજીઓના સંદર્ભમાં દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામાઓમાં અસ્વીકારના સ્વરૂપમાં ચોક્કસ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, જે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા રેકોર્ડ પર સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા અને વધુમાં ઉપરોક્ત સોગંદનામાના રેકોર્ડ પરની સ્વીકૃતિને વર્તમાન અપીલકર્તા દ્વારા ન તો પડકારવામાં આવી હતી કે ન તો પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી."

૩૫) ઉપરોક્ત કેસમાં, વાદીએ કુદરતી ઉત્તરાધિકારનો દાવો કર્યો હતો જ્યારે પ્રતિવાદી ભેટ ખત પર આધાર રાખતો હતો.ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં, તે હકીકતની બાબત તરીકે માનવામાં આવ્યું છે કે ભેટ દસ્તાવેજના અમલનો ચોક્કસ ઇનકાર

કરવામાં આવ્યો હતો.પરંતુ વર્તમાન કેસમાં, અપીલકર્તાઓ બનાવટી અને ભેટ દસ્તાવેજની બનાવટની અરજી સાથે બહાર આવ્યા જે પ્રમાણિત દસ્તાવેજના પુરાવા કરતાં જુદા જુદા આક્ષેપો અને પુરાવા પર આધારિત છે.

૩૬) સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮નો આદેશ VI નિયમ ૪ બાંહેધરી આપે છે કે એવા તમામ કિસ્સાઓમાં કે જેમાં કોઈ ખોટી રજૂઆત, છેતરપિંડી, વિશ્વાસઘાત, ઈરાદાપૂર્વકની ભૂલ અથવા અનુચિત પ્રભાવનો આરોપ હોય, દાવા અરજીમા જરૂરી વિગતો જણાવવી જરૂરી છે.

૩૭) બદત એન્ડ કંપની બોમ્બે વિ. ઈસ્ટ ઈન્ડિયા ટ્રેડિંગ કંપની [૧૩ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ એસ. સી. ૫૩૮] માં, આદેશ VIII નિયમ ૩ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે લેખિત નિવેદનમાં વાદીમાં હકીકતના દરેક આરોપ સાથે ખાસ વ્યવહાર કરવો જોઈએ અને જ્યારે પ્રતિવાદી આવી કોઈ હકીકતને નકારી કાઢે છે, ત્યારે તેણે આવું અસ્પષ્ટ રીતે ન કરવું જોઈએ અને સારના મુદ્દાઓનો જવાબ આપવો જોઈએ નહીં.જો ઉપરોક્ત હકીકતનો તેનો ઈનકાર ચોક્કસ નથી પરંતુ અસ્પષ્ટ છે, તો ઉપરોક્ત હકીકત સ્વીકારવામાં આવશે.

૩૮) અપીલકર્તાઓ ભેટ દસ્તાવેજના બનાવટના આધારે સુનાવણીમાં ગયા હતા.અપીલકર્તાઓએ ભેટ દસ્તાવેજના અમલની કબૂલાત કરી છે પરંતુ તે બનાવટી અથવા બનાવટી હોવાનો આક્ષેપ કર્યો છે.જો કે, અપીલકર્તાઓ ભેટ દસ્તાવેજના અમલમાં કોઈ બનાવટી સાબિત કરી શક્યા નથી.

૩૯) દશરથ પ્રસાદ બાજૂરમ વિરુદ્ધ લક્ષ્મોસિંગ સનમાનસિંહ અને અન્ય [૧૪ એ. આઈ. આર. ૧૯૫૧ નાગ ૩૪૩] એ મુદ્દા પર કામ કરી રહ્યા હતા કે શું પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ યોગ્ય પ્રમાણીકરણ અને વિચારણા માટે ગીરો ખતનો અમલ કર્યો હતો કે કેમ.પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ની જોગવાઈને ધ્યાનમાં લેતા, કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે 'વિશિષ્ટ' શબ્દને કલમ ૬૮ની જોગવાઈમાં દેખાતો કોઈ અર્થ આપવો પડશે.કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> "૧૧. જો કે તે પ્રશ્ન ઉઠાવે છે કે શું માત્ર સામાન્ય અસ્વીકાર અથવા તેને સ્વીકાર ન કરવો તે ચોક્કસ અસ્વીકાર તરીકે ગણી શકાય.એવું જોવામાં આવશે કે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ ની જોગવાઈ ચોક્કસ અસ્વીકારની વાત કરે છે.'વિશિષ્ટ' શબ્દને અમુક અર્થ આપવો આવશ્યક છે.તેનો અર્થ સામાન્ય અસ્વીકારથી ઉપર અને ઉપર કંઈક હોવો જોઈએ.તદનુસાર મારા ચુકાદામાં કલમ ૬૮ ની જોગવાઈઓને આકર્ષવા માટે માત્ર સામાન્ય અસ્વીકાર કરવો પૂરતું

નથી.'ઝિલ્લર વિ. રાજનારાયણ', AIR (૨૨) ૧૯૩૫માં પાન ૭૮૪ પર તમામ ૭૮૧માં આ તફાવત દર્શાવવામાં આવ્યો હતોઃ(૧૫૬ આઇ. સી. ૪૫) અને 'લેહ્માન સિંહ વિરુદ્ધ સુરેન્દ્ર બહાદુર સિંહ' માં, ૫૪ પાનું ૧૦૫૮ પર તમામ ૧૦૫૧:(AIR (૧૯) ૧૯૩૨ બધા ૫૨૭ FB).પરંતુ મારા મતે 'સુરેન્દ્ર બહાદુર વિ. બિહારી સિંહ', એ. આઈ. આર. (૨૬) ૧૯૩૯ પી. સી. ૧૧૭ માં પી. સી. ના તેમના પ્રભુત્વોના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને તે નિર્ણયો ખૂબ આગળ વધ્યા હોવાનું માનવું જોઈએઃ(આઈએલઆર ૧૯૩૯ કેએઆર ૨૨૨).તેમના શાસકોએ જે કહ્યું છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને હવે તે સ્વીકારવું આવશ્યક છે કે જો કોઈ પક્ષ ખાસ કરીને કહે છે કે તે કોઈ ચોક્કસ હકીકત સ્વીકારતો નથી જે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૫૮ ની જોગવાઈના અર્થમાં ચોક્કસ અસ્વીકાર સમાન છે. પરંતુ પી. સી. નો નિર્ણય, મારા મતે, અલગ છે.

૧૨. પી. સી. કેસમાં <u>અમલ</u> અને પ્રમાણપત્ર બંને સ્પષ્ટ રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યા ન હતા.તે માત્ર ગીરો ના સામાન્ય અસ્વીકારનો કેસ ન હતો.ત્યાં લેખિત નિવેદન આ શબ્દોમાં હતુંઃ

"હરીફાઈ પ્રતિવાદી,દાવો કરાયેલ દસ્તાવેજના અમલ અને પૂર્ણતાને સ્વીકારતો નથી "અને સુનાવણીમાં, પી. સી. એ કહ્યું કે" લચમન સિંહ વતી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ગીરો બોર્ડ ની અમલ અને 'યોગ્ય પ્રમાણીકરણ' સાબિત થયું નથી."

૧૩. આ કેસ મારા મતે અલગ છે જ્યારે કોઈ ચોક્કસ અસ્વીકાર ન હોય અથવા જ્યારે અમલની હકીકતને ખાસ સ્વીકારવામાં ન આવે પરંતુ માત્ર સામાન્ય અસ્વીકાર હોય.જેમ મેં કહ્યું છે તેમ, 'ખાસ કરીને નકારી કાઢેલા' શબ્દોને અમુક અર્થ આપવો આવશ્યક છે.તેવી જ રીતે સી. પી. સી. ના ઓ. ૮ આર. ૩ ની જોગવાઈઓને પણ અમુક અર્થ આપવો આવશ્યક છે જે જણાવે છે કે "વાદી દ્વારા કરેલ નિવેદનોને પ્રતિવાદી દ્વારા તેમના જવાબમા સામાન્ય ઈન્કાર કરવુ પૂરતું નહીં પણ પ્રતિવાદીએ તેમણે એવા દરેક આરોપ સાથે ખાસ વ્યવહાર કરવો જોઈએ કે જેમાં તેઓ સત્ય સ્વીકારતા નથી.

૪૦) કન્નન નામ્બિયાર વિરુદ્ધ નારાયણી અમ્મા અને અન્યો [૧૫ ૧૯૮૪ એસ. સી. સી. ઓનલાઇન કેર ૧૭૪:૧૯૮૪ કે. એલ. ટી. ૮૫], કેરળ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ મિલકતમાં હિસ્સાનો દાવો કરતી ભેટ લેનારની પુત્રી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાની વિચારણા કરી રહી હતી.ભેટ દસ્તાવેજને

કોઈપણ વાંધા વિના પુરાવા તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો.અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ભેટના અમલનો ચોક્કસ ઈનકાર એ એક સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ નિવેદન છે કે દાતાએ દસ્તાવેજનો અમલ કર્યો નથી.કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

> "૧૪. શરૂઆતમાં આપણે તપાસ કરવી પડશે કે પ્લીડીંગ્સમાં દસ્તાવેજના અમલનો કોઈ ચોક્કસ ઈનકાર છે કે કેમ.ચોક્કસ અસ્વીકાર છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેતા પહેલા આપણે ધ્યાનમાં લેવું પડશે કે જ્યારે પરંતુક ચોક્કસ અસ્વીકારનો આદેશ આપે છે ત્યારે માંગવામાં આવેલી ચોક્કસ જરૂરિયાત શું છે.''ચોક્કસ' નો અર્થ ચોક્કસતા સાથે, ચોક્કસ રીતે ચોકસાઇ સાથે થાય છે (વેબસ્ટરનો ત્રીજો નવો આંતરરાષ્ટ્રીય શબ્દકોશ જુઓ).તે સ્પષ્ટ છે, કે સામાન્ય અસ્વીકારની નિકટતામાં ચોક્કસ અસ્વીકારને સૂચિત કરવા માટે કંઈક વધુ જરૂરી છે.દશરથ પ્રસાદ વિ. લાલોસિંગ (AIR) જુઓ. ૧૯૫૧ નાગ. ૩૪૩).
>
> ૧૫. અમારું માનવું છે કે ભેટના અમલનો ચોક્કસ ઈનકાર એ એક સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ નિવેદન છે કે દાતાએ દસ્તાવેજનો અમલ કર્યો નથી.તેનો અર્થ એ નથી કે અસ્વીકાર માત્ર સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જ હોવો

જોઈએ, પરંતુ તે અયોગ્ય, સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ હોવો જોઈએ.તે ચોક્કસ અને ચોક્કસ અમલનો ઈનકાર હોવો જોઈએ.જે બાબતને ખાસ નકારી કાઢવી જોઈએ તે દસ્તાવેજનું અમલીકરણ છે.કથિત વહીવટકર્તા દ્વારા દસ્તાવેજના અમલનો ઉલ્લેખ કરતી જરૂરી અને સ્પષ્ટ રીતે ન હોય તેવી અન્ય દલીલો પરંતુકમાં માનવામાં આવેલા અસ્વીકાર માટે એકત્રિત કરી શકાતી નથી.

XXXXXX

૧૮. ઉપરોક્ત જવાબ મેળવનાર પ્રશ્ન પ્રતિવાદીઓના કેસની સ્પષ્ટ સમજણ આપે છે કારણ કે તેઓ તેમના કેસને સમજે છે.પ્રતિવાદીઓ પાસે એવો કોઈ કેસ નથી કે આનંદન નામ્બિયાર દ્વારા કોઈ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો ન હતો.તેમનો કેસ એ છે કે દસ્તાવેજ માન્ય નથી કારણ કે તે એવા સંજોગોમાં કરવામાં આવ્યો હતો જે દસ્તાવેજને અમાન્ય બનાવશે.દસ્તાવેજના અમલનો કોઈ ચોક્કસ ઈનકાર નથી.સામાવાળાઓ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૬૮ ની જોગવાઈની સહાય મેળવી શકે છે. દસ્તાવેજને સાબિત કરવા માટે પ્રમાણિત સાક્ષીને ન બોલાવવામાં કોઈ ખામી નથી.આપણને નથી લાગતું કે આપણે Ext ને અવગણી શકીએ. એ૧ ભેટ

દસ્તાવેજ એ આધાર પર કે ભેટ દસ્તાવેજ સાબિત કરવા માટે કોઈ પ્રમાણિત સાક્ષીની માંગણી કરવામાં આવી નથી."

૪૧) વર્તમાન કેસની હકીકતો કન્નન નામ્બિયાર કેસમાં કેરળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી હકીકતો જેવી જ છે.અપીલકર્તાઓએ દસ્તાવેજના અમલનો ઇનકાર કર્યો નથી પરંતુ કથિત બનાવટ અને બનાવટનો આરોપ લગાવ્યો છે.કોઈપણ બનાવટ અથવા બનાવટના કોઈ પુરાવાની ગેરહાજરીમાં અને કન્નન નામ્બિયારમાં યોજાયેલી રીતે ભેટ દસ્તાવેજના અમલના ચોક્કસ અસ્વીકારની ગેરહાજરીમાં, ભેટ લેનાર ભેટ દસ્તાવેજના પ્રમાણિત સાક્ષીઓમાંથી એકની તપાસ કરવા માટે કોઈ જવાબદારી હેઠળ ન હતો.રેકોર્ડ પરના પુરાવા અનુસાર, ભેટ લેનાર ઘણા વર્ષોથી દાતાઓની સંભાળ રાખી રહ્યો હતો.અપીલકર્તાઓ યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં રહેતા હતા પરંતુ તેમના માતાપિતાની સંભાળ રાખવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.તેથી, અપીલકર્તાઓના પિતાએ તેમની સાથે ઊભા રહેલા વ્યક્તિની તરફેણમાં ભેટ કરાર કર્યો છે.અમને જાણવા મળ્યું છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં કોઈ ભૂલ નથી.

૪૨) આમ, અમને હાઈકોર્ટના ચુકાદામાં એવી કોઈ ભૂલ દેખાતી નથી કે જે વર્તમાન અપીલમાં દખલગીરીની બાંહેધરી આપે અને તે મુજબ, અપીલ રદ કરવામાં આવે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.